

Министерство науки и высшего образования Российской Федерации
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования «Северо-Осетинский государственный университет
имени Коста Левановича Хетагурова»

**ПРОГРАММА ВСТУПИТЕЛЬНОГО ЭКЗАМЕНА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЯЗЫКУ**

Направление подготовки **44.04.01 ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ**

Программа подготовки «**Преподавание осетинского языка в
полиэтнической среде**»

Степень – магистр

Срок обучения – два года

Форма обучения - очная

Утверждена советом факультета осетинской
филологии (протокол № 06 от 07 2018 г.)

/Председатель _____ (Хозиев Б.Р.)

Владикавказ - 2018

Программа составлена в соответствии с Федеральным государственным образовательным стандартом (ФГОС) высшего образования (ВО) по направлению подготовки 44.04.01 Педагогическое образование (уровень магистратуры), утвержденным приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 21 ноября 2014 г. N 1505, Порядком проведения государственной итоговой аттестации по образовательным программам высшего образования – программам бакалавриата, программам специалитета и программам магистратуры, утвержденным Минобрнауки РФ от 29 июня 2015г., № 636, Приказом Минобрнауки РФ от 28 апреля 2018 г., № 502 «О внесении изменений в Порядок проведения государственной итоговой аттестации по образовательным программам высшего образования – программам бакалавриата, программам специалитета и программам магистратуры, утвержденным Минобрнауки РФ от 29 июня 2015г., № 636», Положением о порядке проведения итоговой аттестации по образовательным программам высшего образования - программам бакалавриата, программам специалитета и программам магистратуры, утвержденным ректором ФГБОУ ВО «СОГУ» 30 мая 2018 г., №79.

Составители: Кудзоева А.Ф., Дзодзикова З.Б.

I. Общие положения

Правила проведения вступительного экзамена

К вступительным экзаменам допускаются лица, имеющие диплом бакалавра или специалиста.

Целью вступительного экзамена является определение базовых знаний выбранного направления подготовки в объеме подготовки бакалавра по данному направлению.

Вступительные испытания в магистратуру проводятся в форме, установленной Правилами приема в университет.

Вступительный экзамен в магистратуру ориентирован на определение практической и теоретической подготовленности абитуриента к обучению в магистратуре. Программа вступительного экзамена составлена на основе базовых положений следующих учебных дисциплин:

- фонетика осетинского языка;
- лексикология осетинского языка;
- грамматика осетинского языка;
- стилистика осетинского языка;
- сопоставление грамматики осетинского и русского языков;
- методика преподавания осетинского языка.

На основе программы вступительного испытания составляются **экзаменационные билеты**. Билет включает два теоретических вопроса. Вопросы экзаменационного билета отличаются от вопросов, предлагающихся на семестровых экзаменах. Они формулируются широко и могут включать в себя несколько научных аспектов.

Типы вопросов, входящих в экзаменационный билет:

- актуальные проблемы осетинского языка в области фонетики, лексикологии, грамматики и стилистики;
- актуальные проблемы методики преподавания осетинского языка;

- основные понятия и термины лингвистики и др.;

Время опроса одного абитуриента составляет не более 30 минут. При необходимости во время экзамена разрешается использовать справочную литературу.

Критерии оценивания

Оценка знаний поступающих в магистратуру осуществляется по **100-балльной** шкале. Граница положительной оценки – **56 баллов**.

Оценка «отлично» (82-100 баллов) ставится за:

- знание основных закономерностей системы языка, специфики ее функционирования и развития;
- знание теории вопроса, умение анализировать проблему в синхронических и диахронических аспектах;
- умение применять основные положения теории вопроса при анализе языкового материала;
- умение содержательно и стилистически грамотно излагать суть вопроса;

«хорошо» (72 – 81 балл)

- знание основных закономерностей системы языка, специфики ее функционирования и развития;
- знание основных теоретических положений вопроса;
- умение анализировать языковой материал;
- умение содержательно и стилистически грамотно излагать суть вопроса;

"удовлетворительно" (56 – 72 балла):

- знание основных закономерностей системы языка;
- общее представление о теории вопроса;
- неполнота анализа языкового материала;
- наличие стилистических и речевых ошибок в ответе;

"неудовлетворительно" (0 – 55 баллов):

- незнание системы языка;
- незнание теории и истории вопроса;
- отсутствие умения анализировать языковой материал;
- наличие грубых стилистических и речевых ошибок в ответе.

Студенты, имеющие диплом бакалавра или специалиста не по профильному направлению магистратуры, проходят конкурсные испытания на общих основаниях.

II. Программа вступительного экзамена по осетинскому языку

Ирон æвзаджы фонетикаæ

Ныхасы мыртæ. Æвзаджы мырон сконд иртасыны æртæ аспекты. Уæнг. Уæнгты хуызтæ ирон æвзаджы. Цавд. Ирон цавды хицæндзинæдтæ. Нырыккон ирон литературон æвзаджы хъæлæсонты системæ. Нырыккон ирон литературон æвзаджы æмхъæлæсон мырты системæ.

Орфографи

Ирон æвзаджы орфографийы иумæйаг характеристика. Йæ принциптæ: фонетикон, морфологион, бадзырдон æмæ историон.Æрбайсгæ дзырдты растфыссынад.

Лексикологи

Дзырд куыд æвзаджы сæйраг иуæг. Дзырды лексикон нысаниуæг. Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ.полисемийы хуызтæ. Ног дзырдтæ аразыны фæрæзтæ. Лексикон синоними. Синонимты хуызтæ. Антонимты æмбарынад. Антонимты хуызтæ сæ логикон-семантикон æмæ структурон миниуджытæм гæсгæ.. Омонимты хуызтæ. Нырыккон ирон æвзаджы лексикаæ йæ равзæрдмæ гæсгæ. Сæрысуангон æмæ æрбайсгæ дзырдтæ. Ирон æвзаджы сæйраг лексикон фонд, йæ равзæрд. Æрбайсгæ дзырдтæ. Ирон æвзаджы пассивон æмæ активон лексикаæ.

Фразеологизмы æмбарынд, йæ ахастытæ дзырд æмæ дзырdbастимæ.
Фразеологизмы дих алы миниуджытæм гæсгæ.

Морфемикæ

Морфемæты хуызтæ. Уидагон æмæ аффиксон морфемæтæ. Уидаг, йæ миниуджытæ, йæ сæйраг функцитæ; аффиксты хуызтæ. Дзырдарæзты æмбарынад. Аразæг æмæ арæзт бындур.

Морфологи

Морфологи куыд дзырды тыххæй ахуырад. Дзырд æмæ йæ формæтæ. Дзырдты æмæ ныхасы хæйтты структурон-семантикон хуызтæ. Ныхасы хæйтты классификацийы принциптæ. Номдар куыд ныхасы хай. Йæ грамматикон категоритæ. Йæ дзырдарæзт, йæ лексикон-грамматикон хуызтæ. Нымæцы категори. Хауæны категории. Хауæнты нымæцы фарст ирон æвзагзонынады. Миногон куыд ныхасы хай. Йæ сæйраг миниуджытæ, синтаксисон функцитæ, дзырдарæзт. Йæ лексикон-грамматикон хуызтæ. Миногоны баст номдаримæ. Нымæцонны нысаниуæджы æмæ грамматикон миниуджытæ. Номивæг куыд ныхасы хай, йæ хицæндзинад иннæ номон ныхасы хæйттимæ абаргæйæ. Нымæцонты семантикон-грамматикон хуызтæ. Цыбыр номивджытæ. Мивдисæджы категоритæ. Хуымæтæг æмæ вазыгджын мивдисджытæ. Мивдисæджы здæхæнтæ. Мидисæджы афонтæ. Мивдисæджы ифтындзæг. Инфинитивы дыууæ хуызы, сæ бынат мивдисæджы формæты æхсæн. Миногми куыд мивдисæджы æнæивгæ формæ. Йæ арæзт. Фæрссагми куыд мивдисæджы æнæивгæ формæ, йæ арæзт. Фæрсдзырд куыд ныхасы хай. Йæ нысаниуæг, морфологион миниуджытæ, синтаксисон функцитæ. Йæ арæзт æмæ йæ хуызтæ. Æххуысгæнæг дзырдты иумæйаг характеристикæ. Разæвæрдтæ ирон æвзаджы. Фæсæвæрдтæ, сæ равзæрд, сæ хуызтæ. Бæттæгтæ, сæ функцитæ, семантикон хуызтæ, сæ арæзт. Хайыгтæ.

Синтаксис

Синтаксисы предмет æмæ нысæнтгæ. Йæ бастдзинад æвзагзонынады иннæ хæйттимæ. Синтаксисы иуæгтæ. Дзырdbаст. Сæйраг æмæ дæлбар компоненттæ.

Дзырdbасты формæ æмæ нысаниуæг. Дзырdbæстыты хуызтæ сæйраг дзырды лексикон-морфологион миниуджытæм гæсгæ.

Хъуыдыйад куыд предикативон иуæг. Хъуыдыйады миниуджытæ. Хъуыдыйады структурон арæзты тыххæй æмбарынад. Хъуыдыйады парадигмæ. Хъуыдыйады уæнгтæ куыд йæ структурон-семантикон компоненттæ. Сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ. Сæйрат æмæ зæгъинаджы æмахастытæ æмæ бастдинад. Зæгъинаджы хуызтæ. Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. Иувæрсыг хъуыдыйад куыд хуымæтæг хъуыдыйады сæрмагонд хуыз. Хъуыдыйады æнæххæстдинады æмбарынад.

Вазыгджын хъуыдыйады æмбарынад, йæ хицæндзинад хуымæтæг хъуыдыйадæй. Вазыгджын хъуыдыйады классификацийы хуызтæ ирон синтаксисы. Бабæтгæ бастдинад вазыгджын хъуыдыйады. Бастдинады фæрæзтæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады; йæ структурон-семантикон хуызтæ. Æртæ æмæ фылдæр предикативон хайæ арæзт бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Бирæхайон домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ.

Искæй ныхасы æмбарынад. Йæ функцитæ æмæ йæ равдисыны хуызтæ. Комкоммæ ныхас. Фæрссаг ныхас. Комкоммæ ныхасæй фæрссаг ныхас аразыны æгъдæуттæ. Æнæкомкоммæ ныхас. Йæ формалон арæзт æмæ стилистикон хъомыс.

Ирон æмæ уырыссаг æвзæгты грамматикæйы абарст.

Ирон æмæ уырыссаг æвзæгты хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ. Сæ абарст. Хъæлæсонты хицæндзинæдтæ. Æмхъæлæсонты системæйы хицæндзинæдтæцавд ирон æмæ уырыссаг æвзæгты.

Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Æнæэквивалентон лексикæ. Дзырдты парадигматикон бастдинадтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Æрбайсгæ дзырдтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Дзырдтæ-калькæтæ. Ирон æмæ уырыссаг æвзæгты фразеологион иуæгты иумæйаг æмæ хицæн миниуджытæ. Дзырдарæзтон модельтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Ныхасы хæйтты классификаци ирон

æмæ уырыссаг æвзæгты. Номдары грамматикон ктегоритæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Миногонты лексикон-граммтикон хуызтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Нымæцонны специфика.

Номивджытæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты . мивдисæджы грамматикон категоритæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты .

Æххуысгæнæг дзырдтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты . разæвæрдтæ æмæ фæсæвæрдтæ. Модалон дзырдтæ. Ирон æмæ уырыссаг æвзæгты синтаксисы сæйраг иуæгтæ. Дзырdbасты лингвистикон статус ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Хъуыдыйæдты классификаци ирон æмæ уырыссаг æвзæгты.

Ирон æвзаг амонны методика.

Ирон æвзаг куыд скъолайы ахуырадон предмет. Ирон æвзаг амонны нысан æмæ хæст бирæнацион къорды. Йæ практикон, райрæзтон, ахуырадон æмæ хъомыладон нысаниуæг. Поликультурон ахуырады полилингвалон модель, йæ мидис æмæ йæ формæтæ. Æхсæнпредметон бастдзинаедтæ ирон æвзджы урочы. Уырыссаг æвзагæй зонындзинаедтæ хынцыны принцип, ирон заг куыд дыккаг амонгæйæ. Ирон æвзаг куыд дыккаг ахуыр кæныны программа, йæ структурæ, йæ мидис. Ахуырадон-методикон комплекс ирон æвзагæй. Комплексы хæйттæй пайда кæнын. Ирон æвзаг куыд дыккаг ахуыргæнæн чингуытæ, сæ арæзт. . Ахуыргæнæн чиныг куыд сæйраг ахуырадон мадзал. Йæ арæзты принциптæ, йæ сæйраг мидис. Цæстуынгæ æрмæджы хуызтæ æмæ сæ пайдакæнынад ирон æвзаг куыд дыккаг ахуыр кæнгæйæ. Ныхасмæ хъусын æмæ йæ æмбарыны методика. Аудиотекстыл кусыны методика Аудиотекстмæ домæнтæ. Ирон æвзаджы фонетика амонны методика. Сæйраг орфоэпион рæдыдтытæ. Интерферентон рæдыдтытæ раст кæнын.Фонетикон фæлтæрæнтæ. Номдарты растфыссынадыл куыст. Орфографион фæлтæрæнтæ. Дзырдуатон куыст ирон æвзаджы урокты. Дзырды семантизацийы хуызтæ. Лексикон фæлтæрæнтæ. Урок куыд хуырадон-хъомыладон процессы сæйраг формæ. Ирон æвзаджы урокты хуызтæ æмæ сæ структурон хицæндзинаедтæ. Урочы пълан.

Дзырдбаст æмæ хъуыдыйад амоньны методикæ. Дзырты рæнхъæвæрды хицæндзинæдтæ ирон æмæ уырыссаг æвзæгты. Зонындзинæдтæ æмæ арахстдзинæдтæ бæрæг кæныны хуызтæ æмæ мадзæлттæ. Монологон ныхасыл куыст. Фæлтæрæнты хуызтæ. Диалогон ныхасыл куыст. Фæлтæрæнты хуызтæ.

Список литературы, рекомендуемой для подготовки к экзамену

1. Абаев В. И. О языке южных осетин // Осетинский язык и фольклор. Вып. 1. – М.;Л., 1949. – с. 494-508.
2. Абаев В.И. Грамматический очерк осетинского языка .– Орджоникидзе, 1959
3. Абаев В.И. Осетинский язык и фольклор. М.-Л., 1949.
4. Багаев Н.К. Современный осетинский язык. Ч. 1-2. -Орджоникидзе, 1965, 1982.
5. Бекоев Д. Г. Иронский диалект осетинского языка. – Цхинвали, 1985.
6. Битарти З. Актуальные вопросы осетинской филологии. Цхинвал, 2010.
7. Габараев Н.Я. История становления осетинской лингвистической терминологии. Цхинвал, 2011.
8. Габараев Н.Я. Морфологическая структура слова и словообразование в современном осетинском языке.-Тбилиси,1977.
9. Грамматика осетинского языка /под ред.Г.С.Ахвледиани. Орджоникидзе, 1965.
- 10.Грамматика осетинского языка. Тт. 1, 2, изд. СОНИИ. Орджоникидзе, 1963, 1969.
- 11.Гуриев Т.А. Сборник избранных статей Владикавказ, изд-во СОГУ, 2010.

12. Гуыриаты Т., Гæбæраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон æвзаджы лексикологи. Дзæуджыхъæу: Ир, 1989.
13. Дзодзикова З.Б. Структурно-функциональные характеристики осетинской разговорной речи. Владикавказ, изд-во СОГУ, 2008.
14. Джусойты К.Г. æ.инн. Нырыккон ирон æвзаг. Дзæуджыхъæу, ЦИПУ-йы рауагъдад, 2010.
15. Дзахова В.Т. Фонетические характеристики фонологической системы современного осетинского (иронского) литературного языка. Владикавказ, изд-во СОГУ, 2009.
16. Дзиццойты Ю.А. Вопросы осетинской филологии. Т.1. Цхинвал: Республика, 2017.
17. Дзодзыккаты З.Б. Нырыккон ирон æвзаг: Фонетикæ, графикæ, орфографи, лексикологи, дзырдарæст. Дзæуджыхъæу: ЦИПУ-йы рауагъдад, 2017.
18. Исаев М.И. Осетинский язык. Владикавказ, изд-во СОГУ, 2010.
19. Исаев М.И. Осетинский язык. Владикавказ: Изд-во СОГУ, 2010.
20. Камболов Т.Т. Очерк истории осетинского языка. Владикавказ, Ир.
21. Цопанти Р.Г. Ирон æвзаджы стилистикæ. Владикавказ, изд-во СОИГСИ, 2011.
22. Цопанты Р.Г., Колыты И.Н. Нырыккон ирон æвзаг. Дзырдабаст. Хуымæтæг хъуыдыйад. Дзæуджыхъæу, ЦИПУ-йы рауагъдад, 2001
23. Цопанты Р.Г., Хъæцмæзты Е.С. Нырыккон ирон æвзаджы синтаксис. Дзæуджыхъæу, ЦИПУ-йы рауагъдад, 2001.

Словари

1. Абаев В.И. Историко-этимологический словарь осетинского языка. Т.т. 1 – 4. М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1958- 1998.
2. Багаты Н., Тахъазты Х. Ирон орфографион дзырдуат. Дзæуджыхъæу: Аланыстон, 2002.

3. Гацалова Л.Б. Русско-осетинский, осетинско-русский словарь лингвистических терминов. Владикавказ: РИО СОИГСИ, 2007
4. Ирон æвзаджы æмбарынгæнæн дзырдурат / Гæбæраты Н. иумæйаг редакцийæ. Тт.1, 2. М.: Наука, 2010 , 2011.
5. Тахъазти Ф.М. Дигорон – уруссаг дзырдурат. Дзæуæгигъæу: Аланистон, 2003.